

Kız Ergenlerin Ergenlik Fizyolojisine İlişkin Bilgi Düzeyleri (Manisa Örneği)

• Öğr.Gör. Saliha ALTIPARMAK* • Yrd. Doç. Dr. Gülten KARADENİZ*
• Betül ADIGÜZEL** • Gülden ÖZATEŞ** • Esra GÖK**

Özet

Araştırmanın amacı; kız öğrencilerin ergenlik fizyolojisine ilişkin bilgilerini saptamak, öğrencilere konu ile ilgili eğitim verilerek, eğitim öncesi ve sonrasındaki bilgi durumlarını değerlendirmek ve eğitimin etkinliğini saptamaktır. Araştırmanın evrenini Manisa ili dördüncü bölge eğitim okulları (Necati Bey, Avni Gemici ve Fatih ilköğretim okulları) 8. sınıf kız öğrencileri oluşturmuştur. Örnekleme tüm kız öğrenciler dahil edilmiştir (n=111). Veriler 24-31 Mayıs 2004 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler bilgisayar ortamında SPSS 10.0 paket program kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde yüzdelik ve Paired-samples -t test kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin %86.6'sı okullarda cinsel eğitim verilmesi gerekliliğine inandıkları belirlenmiştir. Sorulara eğitim öncesi ve sonrası verilen yanıtlar arasında yapılan istatistiksel değerlendirmede sonuç anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, kız, fizyoloji.

Summary

Level of Knowledge of Teenagers Girls About Nagers Physiology

The aim of the study to determine the knowledge of the students about adolosant physiology , and giving education about the subject and determine how effects the education their knowledge. All students were taken to the sample the schools of 4. education area in Manisa (n=111). Data were collected between May 24-31/2004. Data were evaluated by using on computer in SPSS 10.0 pacget program. Percentage and Paired Samples-t tests were used in the statistically analysis. The result of the study it is determined that 86% of the students believe in necessity of sex education in schools. Significant relationship was found between the given answers before and after education (p<0.05).

Key Words: Adolescence, teenage girl, physiology

*Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık Yüksekokulu.

**Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık Yüksekokulu Öğrencisi.

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci olarak, yaşamın belki de en çok ilgi isteyen bir bölümüdür. Bilimsel olarak tam bir fikir birliği olmasa da, genellikle 10 yıla yakın sürdüğü kabul edilmektedir (1). Fiziksel büyümenin en fazla gerçekleştiği 10-14 yaş arası “erken”, sonrası yıllar ise “geç” ergenlik dönemi sayılmaktadır. Bu dönemde çocukların değişimleri her zaman ve her kültürde benzer özelliklere sahiptir. Ergenlik sürecinde şekillenen fiziksel ve ruhsal gelişmeler çoğunlukla 15-19 yaşlarında tamamlanmakla birlikte, yaşamda ergenliğe bağlı sosyal uyumu da kapsayan değişimler uzun zaman almakta ve 15-24 yaş dilimi olarak tanımlanan gençlik döneminin sonuna kadar da sürebilmektedir (1,2).

Çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye’de de nüfusun önemli bir bölümü ergen ve genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Bu oran ergen-ergen genç nüfusun lehine yükseldiği için, bu alandaki eğitim çalışmaları da giderek daha fazla önem kazanmaktadır (3). Ergenlikle birlikte cinselliği ortaya koymaya başlayan gençlerin fiziksel ve duygusal değişimlerinin en açık biçimde yansıdığı pek çok alan vardır. Özellikle cinsellik, güzel görünme, beden imajı bu alanların en etkili parçalarıdır. Ancak bazı kültürlerde olduğu gibi ülkemizde de cinsel bilgilerin çocuklarla paylaşımından genellikle kaçınılmaktadır. Aile içinde annelerin babalara göre konu ile ilgili daha paylaşımcı oldukları yapılan çalışmalarla belirlenmiştir (4). Bu nedenle, ergen doğru bilgiyi genellikle aile dışından edinmeye çalışmakta, çoğunlukla edinilen bilginin sağlıklı olup olmadığına da karar verememektedir. Cinselliği de kapsayan kendi bedenini tanıma, değişen fizyolojik belirtilerle başedebilme de eğitim gerektiren durumlardır ve yapılan çalışmalar, bu konularda gençlerde bilgi eksikliği olduğunu ve bu eksikliğin onları yanlış cinsel davranışlara ittiğini göstermektedir, yine gençlerin bilgi eksikliklerinin farkında oldukları ve bilgiyi almak istediklerini ortaya koymaktadır (4,5). Literatüre göre, cinsiyet perspektifi olmadan sağlık ve yaşlanmayı anlamak mümkün değildir. Hem fizyolojik, hem de psiko-sosyal bakış açısından sağlığın belirleyicileri direk cinsiyetle ilişkilidir. Halen “sağlıkta cinsiyet farklılıkları” denildiğinde kadın sağlığı anlaşılmaktadır. Tarih boyunca kadının her konuda ihmal edilmesi ve dünyada milyonlarca kadının gereksiz ve önlenebilir bir hastalık yükünün al-

tında olması bu kavramın pekişmesinde önemli rol oynamıştır. Genellikle doğumda yaşam beklentisinin kadınlarda, erkeklerden daha fazla olduğu bilinen bir gerçektir. Bir çok gelişmiş ülkede bu fark 6-8 yıldır. Tabii bu durum erkekler için de sağlık eğitimine gereksinim olduğunu açıklamaktadır. Cinsiyet farkı gözetilmeksizin eğitimin yaşam kalitesini artıracığı ve yaşam yıllarını uzatacağı yadsınamaz bir gerçektir(3). Bu doğrultuda, çalışmanın amacı; farklı ilköğretim okullarındaki son sınıf kız öğrencilerin ergenlik fizyolojisine ilişkin bilgilerini saptamak, öğrencilere konu ile ilgili eğitim verilerek, eğitim öncesi ve sonrasındaki bilgi durumlarını değerlendirerek eğitimin etkinliğini saptamaktır.

YÖNTEM:

Yarı deneysel tipteki çalışmanın amacı; farklı ilköğretim okullarındaki son sınıf kız öğrencilerin ergenlik fizyolojisine ilişkin bilgilerini saptamak, öğrencilere konu ile ilgili eğitim verilerek, eğitim öncesi ve sonrasındaki bilgi durumlarını değerlendirerek eğitimin etkinliğini saptamaktır. Araştırmanın evrenini Manisa ili dördüncü bölge eğitim okulları (Necati Bey, Avni Gemici ve Fatih İlköğretim Okulları) 8. sınıf kız öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem tüm kız öğrenciler dahil edilmiştir (n=111). Veriler 24-31 Mayıs 2004 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin toplanması: Öğrencilere araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyo-demografik özellikleri içeren anket formu ile, eğitim öncesi ve sonrasında ergenlik fizyolojisi ile ilgili bilgi düzeylerini saptamaya yönelik anket formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 10.0 paket program kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde yüzdellik ve Paired-samples –t test kullanılmıştır.

BULGULAR:

1.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri: Öğrencilerin %50.5’i Necati Bey, %33.3’ü Avni Gemici, %16.2’si Fatih İlköğretim Okulu’nda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %78.4’ünün babaları ilköğretim mezunu olup, %51.4’ü işçidir. Annelerin çoğu ilköğretim mezunu (%61.3) olup, çoğunluğu ev hanımıdır (%86.5). Öğrencilerin %87.4’ü çekirdek ailede yaşamakta olup, gelir durumları %53.2 gelir gideri karşılıyor şeklindedir. Öğrencilerin sosyo-

demografik özelliklerinin dağılımı Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı

Özellik	Sayı	%
Okul		
Necati Bey İlköğretim Okulu	56	50.5
Avni Gemici İlköğretim Okulu	37	33.3
Fatih İlköğretim Okulu	18	16.2
Yaş	14.35±0.516	(13-16)
Baba Eğitim		
Okur Yazar Değil	7	6.3
İlköğretim	87	78.4
Lise ve Üzeri	17	15.3
Baba İş		
İşsiz	6	5.4
İşçi	57	51.4
Memur	7	6.3
Emekli	12	10.8
Serbest Meslek	29	26.1
Anne Eğitim		
Okur Yazar Değil	36	32.4
İlköğretim	68	61.3
Lise ve Üzeri	7	6.3
Anne İş		
Ev Hanımı	96	86.5
İşçi	11	9.9
Emekli	4	3.6
Kaç Kardeş	3.76±2.07	(0-10)
Aile Türü		
Çekirdek Aile	97	87.4
Geniş Aile	14	12.6
Gelir Durumu		
Gelir Gideri Karşılıyor	59	53.2
Gelir Gideri Karşılmıyor	46	41.4
Gelir Giderden Fazla	6	5.4
Toplam	111	100.0

2.Öğrencilerin Ergenlikle İlgili Bilgi Durum Dağılımı: Öğrencilerin , % 55'i ailesi ile cinsel konuları konuşabildiğini, % 90.1'i ergenlik ile ilgili bilgi sahibi olduğunu ve bu bilgiyi çoğunlukla okuldan (%44.1) aldıklarını ve çoğunluğu ergenlikteki bütün değişiklikleri bildiğini (%66.7) ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %86.6'sı okullarda cinsel eğitim verilmesi gerekliliğine inandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Ergenlikle İlgili Bilgi Durum Dağılımı

	Sayı	%
Ailen İle Cinsel Konular Konuşabilir Misin?		
Evet	61	55.0
Hayır	50	45.0
Ergenlik İle İlgili Bilgin Var Mı*		
Evet	100	90.1
Hayır	11	9.9
Ergenlik İle İlgili Bilgiyi Kimden Aldın		
Ailemden ve arkadaşarımdan	47	42.3
Kitap, Dergi, İnternette	4	3.6
Okuldan	49	44.1
Bilgi Almadım	11	9.9
Ergenlikteki Değişikliklerden Hangilerini Biliyorsun		
Bütün Değişiklikleri Biliyorum	74	66.7
Yalnızca Fiziksel Değişiklikleri Biliyorum	16	14.4
Yalnızca Ruhsal Değişiklikleri Biliyorum	14	12.6
Hiçbir Bilgim Yok	7	6.3
Sizce Okullarda Cinsel Eğitim Verilmeli Mi?		
Evet	96	86.6
Hayır	15	13.4
Toplam	111	100.0

3.Öğrencilerin Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Ergenlik Fizyolojisi İle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtlar: Öğrencilerin eğitim öncesi ve eğitim sonrası sorulan ergenlik kaç yaşında başlar, ergenlikteki değişiklikler nelerdir, dış genital organlar nelerdir, iç genital organlar nelerdir, adet kanaması nasıl olur, adet kanaması

Tablo 3. Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Sorulara Verilen Yanıtların Karşılaştırılması

SORULAR	YANITLAR										P*
	Eğitim Öncesi				Eğitim Sonrası				Toplam		
	Yanlış Yanıt		Doğru Yanıt		Yanlış Yanıt		Doğru Yanıt				
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
Ergenlik Kaç Yaşında Başlar?	87	78.4	24	21.6	27	24.3	84	75.7	111	100.0	P< 0.05
Ergenlikteki Değişiklikler Nelerdir?	33	29.7	78	70.3	14	12.6	97	87.4	111	100.0	P< 0.05
Dış Genital Organlar Nelerdir?	105	94.6	6	5.4	26	23.4	85	76.6	111	100.0	P< 0.05
İç Genital Organlar Nelerdir	101	91.0	10	9.0	28	25.2	83	74.8	111	100.0	P< 0.05
Adet Kanaması nasıl Olur?	86	77.5	25	22.5	43	38.7	68	61.3	111	100.0	P< 0.05
Adet Kanaması Hangi Yaşlarda Başlar	88	79.3	23	20.7	32	28.8	79	71.2	111	100.0	P< 0.05
Adet Kanaması Kaç Gün Sürer?	67	60.4	44	39.6	23	20.7	87	78.4	111	100.0	P< 0.05
Adet Dönemindeki Sıkıntılar Nelerdir?	56	50.5	55	49.5	15	13.5	96	86.5	111	100.0	P< 0.05
Adet Kanaması Olurken Nelere Dikkat Edilmeli?	74	66.7	37	33.3	28	25.2	83	74.8	111	100.0	P< 0.05
Adet Döneminde Doktora Gidilmesi Gereken Durumlar Nelerdir?	79	71.2	32	28.8	30	27.0	81	73.0	111	100.0	P< 0.05
Gebelik Nasıl Oluşur?	90	81.8	21	18.9	61	55.0	50	45.0	111	100.0	P< 0.05

* Paired- Samples- T Test

hangi yaşlarda başlar, adet kanaması kaç gün sürer, adet dönemindeki sıkıntılar nelerdir, adet kanaması olurken nelere dikkat edilmeli, adet döneminde doktora gidilmesi gereken durumlar nelerdir şeklindeki sorulara eğitim öncesi ve sonrası verilen yanıtlar arasında yapılan istatistiksel değerlendirmede sonuç anlamlı bulunmuştur ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Her insanın yaşamının en önemli evrelerinden olan ergenlik dönemine ait özelliklerin bilinmesi ve yorumlanması son yıllarda önem kazanmıştır. Ergenlik dönemini konu edinen çalışmaların sayısının gittikçe artmasına rağmen, bu gelişim döneminin temel özellikleri ve belirleyicileri üzerinde henüz bir anlaşma sağlanmış değildir(6). Bu nedenle ergenler ile ilgili çalışmalara hala gereksinim vardır. Uzman sosyolog Hacer Nalbant'ın "gençler ve üreme sağlığı" konusunda yapılmış araştırmaları derleyerek hazırladığı rapora göre, cinsellikle ilgili bilgilendirme programlarının pek çok sağlık sorununu önlemede etkisi olduğu kanıtlanmıştır(5).

Bulgular bölümünde, araştırmaya katılan öğrencilerin

%45'inin ailesi ile cinsel konuları konuşmadığı, %44.1'inin ergenlik ile ilgili bilgiyi kitap, dergi ve internetten aldığı, ergenlikle ilgili yalnızca fiziksel değişiklikleri bilenlerin %14.4 olduğu ve %86.6'sının okullarda cinsel eğitim verilmesi gerektiğine inandıkları belirlenmiştir. Ülkemizde ergenlerle ilgili yapılan çalışmalarda benzer sonuçlar elde edilmiştir(5,7,8). Hacettepe Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya göre, gençler cinsel bilgilerini, en çok annelerinden ve okuldan öğreniyor, ergenlerin %86'sı aile planlamasının zorunlu olmasını istiyor, kızlar en çok beslenme, erkekler ise fiziksel büyümeyi merak ediyor ve gençlerin büyük çoğunluğu bu bilgileri sağlık personelinin vermesi gerektiğini düşünüyor(5). Hong-Kong' da adolosanlar üzerinde yapılan geniş çaplı bir araştırmada kızların %57.8'inin, erkeklerin %70.2'sinin seksüel medya izlediği ve medyadan bilgilendiği belirlenmiştir(9). Araştırmalarda farklı cinslerden elde edilen bulgular, erkeklerin eşlerine göre çok bilgisiz oldukları, kadınların cinsel konularda daha bilgili olduğu yönündedir(2). Yine yapılan bir çalışmada üniversiteli kızların %28'inin evlilik öncesi cinsel deneyim yaşadığı, bunların %29'unun kürtaj yaptırdığı belirlenmiştir(2). Bu örnekler her yönüyle eğitim gerek-

sinimini ortaya koymaktadır. Uzmanlara göre 8 yıllık zorunlu eğitim, okullarda sağlık eğitimi verilmesi açısından önemli bir olanak olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bu bilgiler son yıllarda “altıncı sınıf” ders kitaplarına girmiştir. Ancak uzmanlara göre, bu eğitimin okullarda didaktik yöntemlerle yapılması değil, katılımlı eğitim yöntemlerinin kullanıldığı ve sağlık hizmetleriyle uyumlu olan etkinlikler önemlidir(9,10,11). Bu çalışmada kız ergenlere hemşire eğitimciler tarafından cinsellik fizyolojisi hakkında eğitim verilerek eğitimin etkinliği saptanmıştır. Eğitim öncesi ve eğitim sonrası elde edilen puanlar karşılaştırıldığında eğitimin ne denli etkin olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitim öncesi, öğrencilerin eğitim gereksinimleri belirlenmiş, gençlerin çoğu eğitime gereksinim olduğunu vurgulamış ve bu eğitimin okullarda verilmesi gerektiğine inandıklarını belirtmişlerdir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda ve literatür ışığında gençlerin eğitim gereksiniminin karşılanmasında eğitici olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın sağlık personelini ön plana alması, özellikle hemşire eğitimcilerin bu konuda anahtar rol oynamasının sağlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. File://A:/e-kolay-kadın.htm
2. T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, **Türk Ailesinde Adölesanların Sorunları**. Ankara. 1997.
3. Kalache A. World Health, 51st Year, Nu.5, September-October 1998, Sağlık, Yaşlılık ve Erkek, **Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni**, 1999,3-4
4. Oskay G. Arkadaşlık İlişkilerinden Kaynaklanan Anne-Baba-Ergen Çatışması. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 1985; 3:2,141-165
5. File:// A:/Gençler Cinsel Eğitim İstiyor.htm.
6. Hocaoglu Ç.,Kandil S.T., Bilici M. Çıraklık Eğitim Merkezi Öğrencileri ile Orta Öğrenim Öğrencilerinin Ruhsal Durumları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma, **İbni Sina Tıp Dergisi**, 2001,6,161-169.
7. Dulkadiroğlu HY,Şanlı N. İlköğretimokulu 11-16 yaş Öğrencilerinin Ailede Karar Vermeye Katılımı Konusundaki Görüşleri. **Milli Eğitim Dergisi**, 2003,157,159-166.
8. Yeşilyaprak B. “Üniversite Gençliğinin Psikolojik Sorunları”. **Psikoloji Dergisi**, 1986,20:82.
9. Cüceloğlu D. **İnsan ve Davranışı**, 7. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul,1997;345-359.
10. Şahin D., “Ergenlerde Aile Algısı ve Benlik Algısı”, **Türk Psikoloji Dergisi**.1996, 11:22-32.
11. Öksüz Y., “Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü”, **Milli Eğitim Dergisi**, 2002.155-156

